

KVALITET OBRAZOVANJA I DAROVITI

Rezime: U radu se problematizuje pitanje školovanih, darovitih slikara, jer danas u Srbiji preko tri hiljade likovnih umetnika sa završenom akademijom sve slabije izlaže, sve slabije prodaje svoje radove; u školama radi deset, možda dvadeset posto njih, ostali su jednostavno nepotrebni, prevaziđeni. Pet, šest likovnih akademija u Srbiji usvojilo je najsavremenije programe po zahtevima postmodernih ideja da darovite mlade ljude osposobe za umetnički poziv. Većina je završila master, čak ima i doktora nauka, ali u društvu rastuće nezaposlenosti, ekonomskog propadanja i opšte depresije, ovi realizovani talentovani ljudi jednostavno daju proizvod koji nam sve manje treba. Ovo je primer uspešnog kvaliteta obrazovanja koji uspešno aktivira likovno daroviti deo ljudi i omogućava im da stručno realizuju svoju darovitost. Do sada je ovo bilo akademsko pitanje i veliki uspeh, dobro školovanje i talentovana nacija. Ali, kad se pokaže da je to jedan simulakrum, odnosno da stvarnost postaje fatamorgana, onda treba postaviti pitanje: Da li je kvalitet obrazovanja koliko stručno pitanje, toliko i funkcionalno po učešću u razvoju života društva?

Gljučne reči: kvalitet, darovitost, društvo.

Danas u Srbiji preko tri hiljade likovnih umetnika sa završenom akademijom sve slabije izlaže, sve slabije prodaje svoje radove, u školama radi deset, možda dvadeset posto njih, ostali su jednostavno nepotrebni, prevaziđeni. Pet-šest likovnih akademija u Srbiji usvojilo je najsavremenije programe po zahtevima postmodernih ideja da darovite mlade ljude osposobe za umetnički poziv. Većina je završila master, čak ima i doktora nauka, ali u društvu rastuće nezaposlenosti, ekonomskog propadanja i opšte depresije ovi realizovani talentovani ljudi jednostavno daju proizvod koji nam sve manje treba.

Ovo je primer kvaliteta obrazovanja koji uspešno aktivira likovno daroviti deo ljudi i omogućava im da stručno realizuju svoju darovitost. Do sada je to bilo akademsko pitanje i veliki uspeh, dobro školovanje i talentovana nacija. Ali kad se pokaže da je to jedan simulakrum, odnosno da stvarnost postaje fatamorgana, onda treba postaviti pitanje: *Da li je kvalitet obrazovanja stručno ili funkcionalno po učešću u razvoju života društva?* A otkrivanje i negovanje darovitih, čak i kada u društvu nema potrebe za određenim darovitostima, postaje besmisleno i štetno, a po same srećnike katastrofalno.

Likovna darovitost u vremenu postmoderne prakse i digitalnih medija transformisala je društvo i njegove potrebe za uslugama iz oblasti likovnog stvaralaštva. Odgovor na ovaj problem je trenutno privremen, a to je preškoloavanje likovnog umetnika u likovne dizajnere, veb dizajnere i grafičkog dizajnera i to za poslove u inostranstvu jer ih je previše za naše potrebe. U trouglu kvaliteta koji čine

obrazovanje, potreba društva i realizacija darovitih, dolazi do niza sve dinamičnijih interakcija.

Do pre koju deceniju društvo se menjalo po meri naraštaja novih generacija, pa se spontano uklapalo u inoviranje kvaliteta obrazovanja, spoznate potrebe društva i podsticanje određenih potrebnih vrsta darovitih. Pri tome danas sistem obrazovanja i samosvest društva gube dah u trci sa promenama u svetu koje nas sve više hendikepiraju. Jedino se biološka prirodna snaga obnavljanja resursa darovitih generacijski obnavlja.

Nikad kao dosad biološki resursi darovitih nisu imali tako odgovornu ulogu u obnovi društvenog bića koje treba da hvata korak sa svetom. Talentovani postaju resurs koji se još uvek dešava, nameće. Kvalitetnije obrazovanje treba da evidentira, podstiče i već u samom toku školovanja uključuje u rešavanju problema u društvu, ali ne kozmetički akademski, već stvarno.

Kao nikad pre sudbina nacije zavisi od darovitih koje sama nedri, a do sada nije znala šta će sa njima.

Daroviti su i etičko i ekonomsko, čak i političko pitanje i jedina su šansa za ozdravljenje društva. Čak i sama podela evidentiranja darovitih treba suštinski da se menja i profiliše prema zahtevima sveta. Potpuno je nevažno da li nam se promene u svetu sviđaju. One će se dešavati sve brže i nemilosrdnije i raskorak u razvoju nacija mogu smanjivati samo prilagodljivi daroviti ljudi obuhvaćeni i aktivirani novim kvalitetom obrazovanja, a ne kvantitetom. Kvalitet kao naziv problema govori o novim metodičkim postupcima koji darovite čine efikasnijim i uspešnim u društvu.

Luksuz koji smo sebi dozvoljavali da se više od 9/10 darovitih ne realizuje i svoje talente ne aktivira u razmeni vrednosti društva postala je bolest koja nas je dovela dovede. Sve prisutniji su zahtevi i praksa o vannastavnim aktivnostima darovitih studenata, njihovo uključivanje u projekte, izrada seminarskih i diplomskih radova kao i učešće u određenim istraživanjima kojima se bave njihovi profesori ili oni lično. Fakultet nije više mesto gde se vežba i samo priprema za budući rad. Samostalan rad na korisnim projektima manjaju percepciju darovitih, njihovu samostalnost, borbenost i sigurnost.

Na skeneru magnetne rezonance uočeno je da se centar kreativnosti nalazi na istom mestu u mozgu gde se dešava iskustvo vere i umetničkih doživljaja. To ukazuje na bitnost emotivnog podsticanja darovitih iako je to Zapad davno rešio novčanim nagradama. Takozvana emocionalna inteligencija, koju je Gardner oko 1970. godine uveo u opticaj, sa još nizom finesa inteligencija, ukazuje na prirodu darovitosti i njenu adaptaciju na korektne zahteve društva. Ko u društvu pravi inventar, popis potreba za darovitim, njihovim vrstama, brojem, geografijom i vremenom primene i kako da se oni aktiviraju? Svet je globalno informatički i ekološki povezan. Problemi preživljavanja rešavaju se lokalno. Globalni uvid vrši se uvek iz lokalnog gnezda. Zahtevi ograničenog razvoja, kao i energetske efikasnosti nameću se na neopipljive načine, a i diktirana kriza daje predah plućima planete, dok najviše kašlju oni koji planetu najmanje zagađuju.

Tu je potreban kreativni lokalni uvid. Treba biti svestan zamki napretka – ljudi jednog podneblja koji su generacijama pripitomljavali svoju geografiju i kultivisali je menjajući se i sami prema zahtevima ekonomije terena, u jednom

trenutku su doživeli uvoz tuđe tehnologije i pameti. Treba krenuti stazom uspeha. Kada jednog dana taj izvor uspeha presahne naći će se u čudu i kao i mi decenijama, kao pravi gubitnici, pitaće se zašto, a ne šta raditi.

Zamke napretka koje nas čine gostima u sopstvenoj kući dešavaju se i u kulturi, obrazovanju. Kopiranje tuđih modela obrazovanja ili kulture je kao uzimanje lekova za tuđe bolesti. Kada se Nemačka buni protiv Bolonje, to je iskaz razuma, kad to radimo mi u Srbiji, onda se podvodi pod neznanje i provincijski strah.

Model obrazovanja, koji je uspešan na jednom kraju sveta, poguban je za drugi. Svet, iako globalno povezan, nije ispeglan, on je mesto tkanja sa autentičnim, trajnim naborima, šarama, koje peglaju i krpe oni koje je to tkanje iznedrilo. Nema provincije. Provincija je nekritičko kopiranje. Najveći provincijalci su upravo oni koji trče za tuđim novotarijama i kopiraju ih umesto da ih prilagode nama, nas prilagođavaju njima, kao „Eskim u bermudama” i „Afrikanac u bundi”.

Kvalitet obrazovanja treba korenito menjati. Kod nas je usvajanje znanja i sposobnosti egzekutivno. Crno-belo, učenici i nastavnici su deo fronta, a ne ista vojska. Ko je stvarno radio sa mladima, a posebno darovitima, kako bi ih uključio u stvaran život? Kakav motiv današnji studenti imaju kada znaju da dugo neće ili skoro nikad neće naći posao, da će kriza trajati, korupcija rasti, razlike među ljudima rasti i da je inostranstvo jedini izlaz? Kakva pedagoška i metodološka čuda su potrebna da se takva realna gubitnička pozicija prihvati kao stručna odskočna linija za uspeh, a ne za pad? Ko je ikada razgovarao o vrednosnim sudovima, ne moralu, etici, dobroti, već o vrednosnim sudovima kao ličnom dometu i izboru mladog čoveka?

Življenje u postmodernoj kulturnoj hibernaciji oduzelo nam je i najstarije sredstvo društvenog oporavka, samoobnavljanje klasične umetnosti i vrednosne sudove.

Kreativna umetnička iskustva postaju matrice promišljanja. Današnje mlađe generacije bez nacionalnih galerija i muzeja, jednostavno, odrastaju bez iskustva estetske kompetencije, a to je ona pomoć kolektivnog pamćenja kulture koja nas je iznedrila. Kvazi kultura, odnosno zabava samozaborava i otupljivanja upravo je suprotna ideji jednog ovakvog teksta. Nikad do sada, sem u ratu, tkivo društva nije se tako urušavalo čineći nas ravnodušno nemoćnim. Čak i ratne okolnosti aktivirale su strasti, napore, snagu da se stradanja prebrode. Da li je govoriti o problemima društva defetizam za samosazrevanje volunterizma? Došao je trenutak, kao i mnogo puta do sada, da se krene od početka.

Kvalitet obrazovanja akcentuje do sada zanemaren deo, a to je vaspitanje. Smatralo se da je vaspitanje atak na slobodu ličnosti, dril, nasilje, stvaranje jednogumlja, uopšte nešto retrogradno, ponižavajuće. Smatralo se da liberalni mehanizmi društva svakom pojedincu kao pčelici u košnici, daju mesto u društvu. Toliko smo postali liberalni da je anarhija suviše organizovana za nas – vaspitanje ne kao ponašanje, već vaspitanje kao odgovorno ponašanje.

Na internetu su pristupačna sva znanja sveta, ali i sve jeftinoće sveta. Ako ćemo ga koristiti ne treba da odlučuje bič praznog stomaka i egzistencije, već preventivno vaspitanje. Obrazovanje će sve manje biti mesto osvajanja znanja, a sve više će nastajati potreba otkrivanja mentalnih sposobnosti do kojih su učenici, mahom, dolazili stihijski, pa ko uspe. Postoje kursevi za ovladavanje kompjuterima,

a škole nisu dugogodišnji kuresevi koji učenicima otkrivaju sva čudesa mentalnih sposobnosti saznanja i doživljaja za koji su sposobni. Ovakve rečenice do skoro su bile smešne, trivijalne. Vrhunski univerziteti sveta obrazovanjem kristališu ličnosti, a ne struke. Kvalitet treba podrediti tom zahtevu. Ličnost je osoba koja otima znanje i sposobnosti, bori se za njih, a struka je najčešće dresiranje za obavljanje nekog posla.

Svet svoje darovite motiviše materjalnom nagradom, ne bavi se njihovim moralnim i etičkim motivacijama. Jednostavno pametan si, kreativan, a to se prodaje i plaća. Kreativnost je sve traženija roba i škole na Zapadu sve više postaju radioničarskog tipa, neguju individualnost, elitizam, borbenost, čak i agresivnu upornost. A do skoro smo deci pričali bajke, mitove o dobroti, moralnosti, etičkoj odgovornosti, ličnoj skromnosti. Kvalitet nastave kod nas najbolje će se menjati kad počne radioničarski tip nastave, kad studenti umesto egzekutivnog ocenjivanja sami zahtevaju znanje, kad mentalni napor postaje strast, a ne kazna. To su zahtevi koje bi trebalo promenjivati i menjati u radikalno kratkom roku kakav istorija ne pamti.

Radna mesta kod nas se gase jer su neki poslovi prevaziđeni, nepotrebni. Oni koji su ih vršili ne snalaze se i umesto da se reprogramiraju, preorijentišu, postaju višak i sebi i drugima.

Zahvaljujući internetu, radna mesta nisu samo tamo gde odeš peške ili autom. Ceo svet postaje radno mesto, jedna proizvodna traka u koju se uključuju najčešće oni koji su sami, nezavisno od sistema školstva, otkrili tu šansu. Kreativni bi tu trebalo da prednjače, ali pre toga treba proširiti registar kreativnih potencijala darovitih. Razvoj društva većini darovitih profiliše nove kreativne finese i profile, ali ko će to da profiliše i kada? Kreativna škola postaje mesto gde bi kreativni mogli da ostvare funkcionalni identitet. Društveni programi, zbog politike, bave se sobom i čak kada su najiskreniji.

Grad Vršac je uspešno rastao zahvaljujući funkcionisanju trougla – kvalitetno obrazovanje, dobra klima za darovite i dinamična zajednica. Vršac, kao obrazovni centar, iznedrio je desetine kreativnih ljudi, značajnih za državu i šire u svetu. Među njima su slikari, pisci, muzičari, arhitekta, šahisti, sportisti. Poznato platno Paje Jovanovića iz 1895. godine sa Vršačkim triptihom na središnjem delu predstavlja berbu u vinogradima i vinograde sve do kule. U ono vreme vinograda je bilo četiri puta više nego danas. Iako Vrščani nisu znali za pojam energetska efikasnost, arhitekturu grada prilagodili su lokalnoj klimi. Pojam ekologije i ograničenog razvoja bio je besmislen u gradu po meri čoveka, bez zagađenja se vrednostima života i saradnje ljudi koji kao da su inspirisali evropske ideje. Da li se Vršcu desila zamka razvoja, u vreme kad je grad imao nezapamćen razvoj, urbanizaciju, i do pre samo koju godinu i velike ambicije?

Desilo se da je većina uspešnih preduzeća nestala, mnoge proizvodnje nestale i procenat nezaposlenih raste. Slično se desilo u Boru i Majdanpeku. Obrazovanje i daroviti upućuju na optimalno korišćenje autentičnih resursa podneblja kojim gazdujemo. Mnoge lekcije preživljavanja na autentičnom tlu smo zaboravili i nikako da ih se ponovo setimo, dok uvezena proizvodnja polako odlazi. Kreativnost tu deluje dugoročno. Možda je Pajina slika berbe proročka poruka budućnosti, stalno podsećanje da mi uređujemo baštu, ali bašta uređuje i nas. Zamka

razvoja prevazilazi se kvalitetnim obrazovanjem i po prepoznavanju autentičnih oblika darovitosti, formiranim od geografije, ljudi za tlo i rad.

Tomislav Suhecki, MA

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov"
Vršac

EDUCATION QUALITY AND THE GIFTED

The paper deals with the problem issue of educated, gifted painters, having in mind that there are more than three thousand artists who have graduated from the academy in Serbia and who have made increasingly smaller number of exhibitions, who have soled fewer and fewer paintings, while only 10 or 20 percents of them work in schools and the rest are simply redundant, outdated. Five or six art academies has adopted most modern curricula designed according to demands of postmodern ideas in order to educate young people for profession of artists. Majority of them have obtained a master or even a doctoral degree; however, in the society of increased unemployment, economic deterioration and general depression these realized talented people have been simply offering less and less needed products.

This is an example of high education quality which successfully activates artistically gifted part of population and provides them with opportunity to professionally realize their giftedness.

Until now this used to be an academic issue, as well as great success, good schooling and talented nation. But what happens when it turns out that this is a simulacrum, i.e. that reality has become a mirage; in this case a question should be raised: Is quality of education both professional and functional issue, according to its participation in development of social life?

Key words: quality, giftedness, society.

